

BÀI 3

TÌM KIẾM – SẮP XẾP

Email: anvanminh.hai@gmail.com

5. Sắp xếp nâng cao

- Sắp xếp phân đoạn (*Quick Sort*)
- Sắp xếp vun đống (*Heap Sort*)
- Sắp xếp trộn (*Merge Sort*)

5.1. Sắp xếp phân đoạn – quick sort

- Ý tưởng

- Chia để trị

- Chia bài toán thành các bài toán con.
 - Giải quyết các bài toán con.
 - Tổng hợp kết quả.

- Kỹ thuật đệ quy

- Bài toán lớn được giải quyết nhờ việc giải quyết bài toán nhỏ cùng dạng nhưng có kích thước nhỏ hơn.

Sắp xếp phân đoạn (tt)

- Ví dụ: Sắp xếp dãy số nguyên theo chiều tăng dần

x[0]	x[1]	x[2]	x[3]	x[4]	x[5]	x[6]	x[7]	x[8]
53	-21	33	68	40	82	31	67	25

- Bài toán lớn được chia thành ba bài toán con.

x[0]	x[1]	x[2]	x[3]	x[4]	x[5]	x[6]	x[7]	x[8]
25	-21	33	31	40	82	68	67	53

- Trị ba bài toán con theo cách trên.
- Tổng hợp lời giải ta sẽ có dãy được sắp.

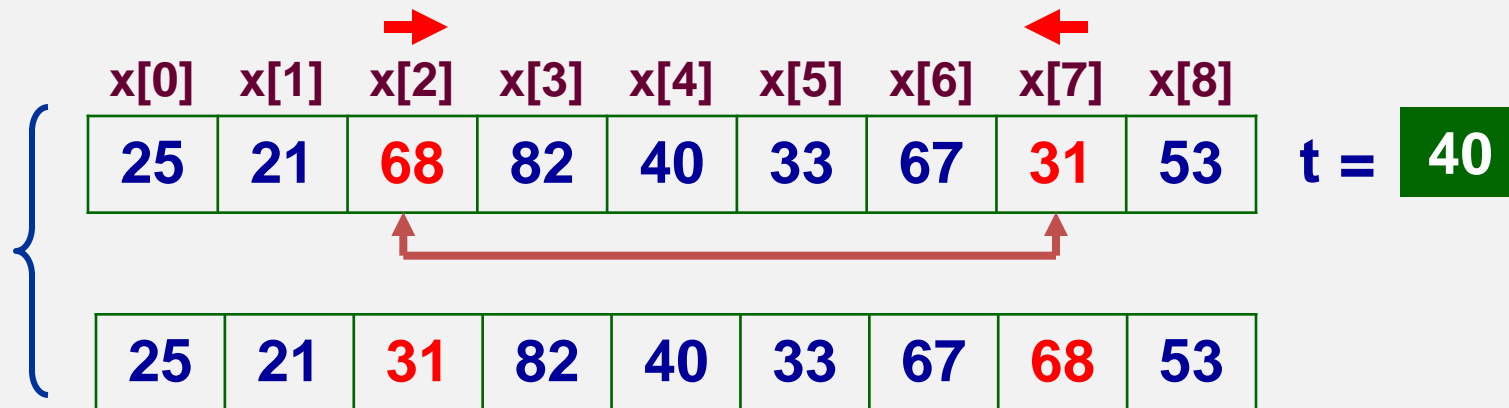
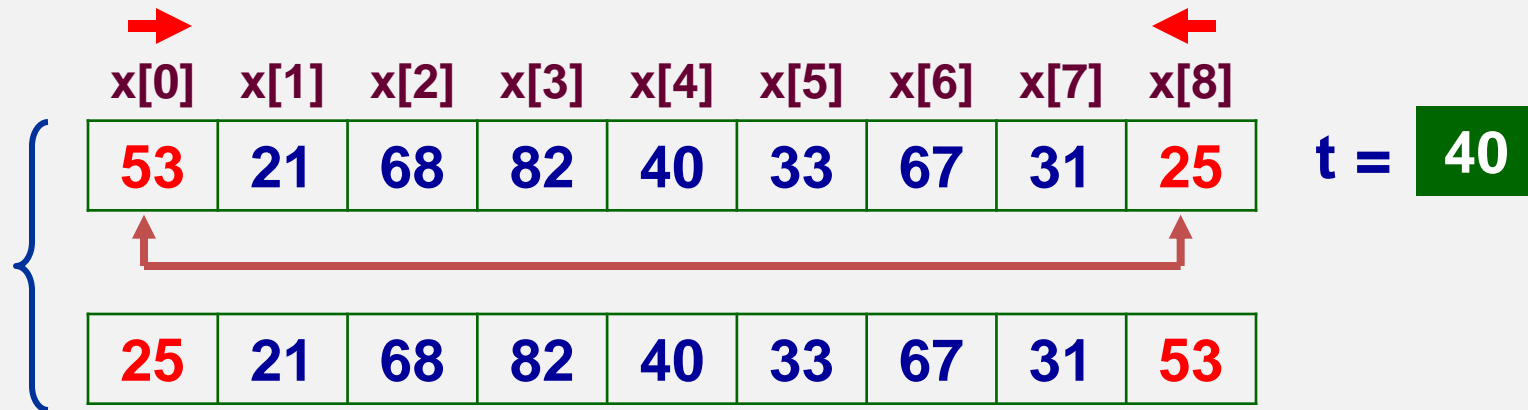
Sắp xếp phân đoạn (tt)

■ Thuật toán cơ sở

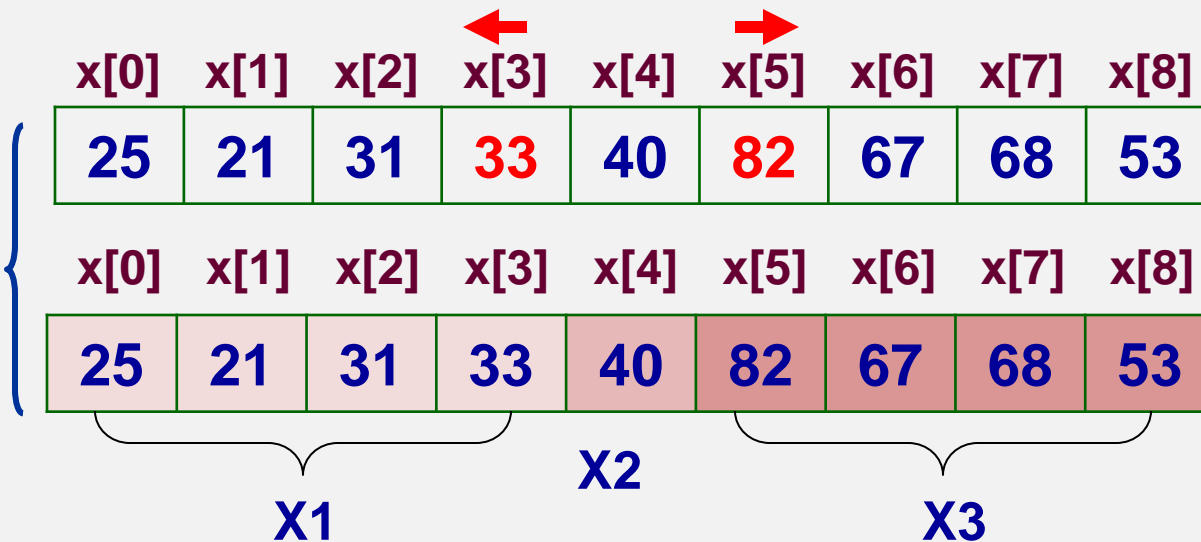
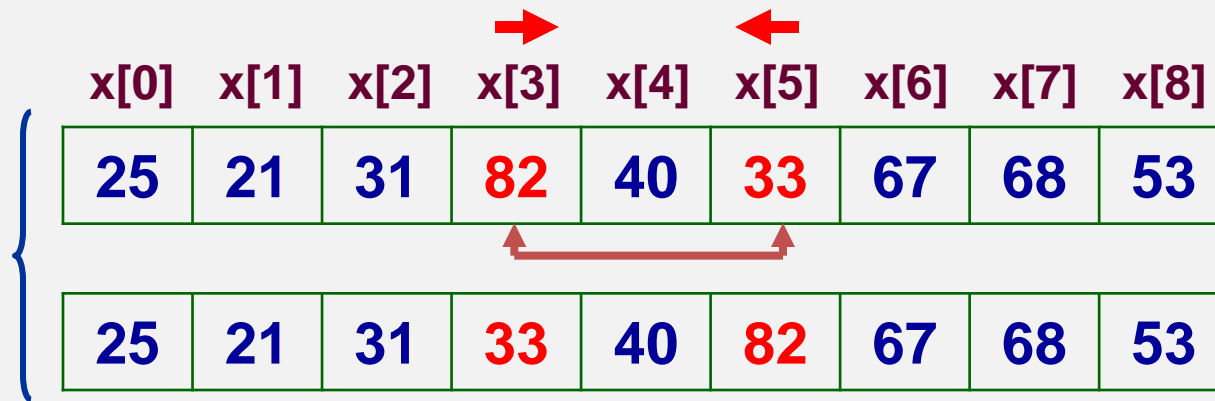
```
quickSort(x[])
{
    if (n <= 1) return;
    else {
        Chọn phần tử chia  $t \in x[]$ ;
        Chia  $x[]$  thành ba dãy con
             $x1[] = \{e \in x[] \mid e < t\}$ 
             $x2[] = \{e \in x[] \mid e = t\}$ 
             $x3[] = \{e \in x[] \mid e > t\}$ 
        quickSort(x1[]);
        quickSort(x3[]);
    }
}
```

Sắp xếp phân đoạn (tt)

- Minh họa thuật toán trên dãy $x[]$ có $n=9$ số nguyên

Sắp xếp phân đoạn (tt)

Sắp xếp phân đoạn (tt)

- Làm tương tự với các phân đoạn X1, và X3 cho đến khi mỗi đoạn chia chỉ còn một phần tử ta có dãy X được sắp.
- Ví dụ 2: Mô tả quá trình sắp xếp dãy số sau đây theo chiều giảm dần bằng phương pháp phân đoạn.

$y = \{ 20 \quad 60 \quad 30 \quad 70 \quad 50 \quad 80 \quad 90 \quad 10 \}$

Sắp xếp phân đoạn (tt)

- Thiết kế quá trình phân đoạn từ $x[\text{left}]$ đến $x[\text{right}]$.
 - Chọn phần tử chia $t = x[(\text{left} + \text{right})/2]$.
 - Dùng hai biến chỉ số $i = \text{left}$ và $j = \text{right}$.
 - i chạy sang phải, gặp $x[i]$ không nhỏ hơn t , i dừng lại.
 - j chạy sang trái, gặp $x[j]$ không lớn hơn t , j dừng lại.
 - Nếu $i < j$ đổi giá trị của $x[i]$ và $x[j]$, $i = i + 1$, $j = j - 1$.
 - Lặp lại quá trình cho đến khi $i > j$.

Sắp xếp phân đoạn (tt)

```
void quickSort(int x[], int left, int right) {
    if (left < right) {
        k = (left + right) / 2; t = x[k];
        i = left; j = right;
        do{
            while (x[i] < t) i = i + 1;
            while (x[j] > t) j = j - 1;
            if (i <= j) {
                int tg = x[i];
                x[i] = x[j]; x[j] = tg;
                i = i+1; j = j-1;
            }
        }while (i <= j);
        quickSort(x, left, j);
        quickSort(x, i, right);
    }
}
```

Sắp xếp phân đoạn (tt) – Ứng dụng

- **Cài đặt chương trình thực hiện các việc sau:**
 - Nhập vào số nguyên nguyên dương n thỏa mãn $0 < n < 100$.
 - Nhập vào một dãy n số nguyên. In dãy vừa nhập ra màn hình.
 - Sắp xếp dãy theo chiều tăng dần bằng thuật toán phân đoạn.
 - In dãy vừa sắp ra màn hình

Sắp xếp phân đoạn (tt)

- **Bài tập 1: Cho dãy số**

34 14 24 54 84 64 94 74 04

- Minh họa việc sắp xếp dãy số theo chiều tăng dần (giảm dần) bằng phương pháp phân đoạn.
- Cài đặt chương trình sắp xếp dãy số.

- **Bài tập 2: Cho dãy từ**

John Wen Anna Henry Thor Terry Ozil Adam Dany

- Minh họa việc sắp xếp dãy từ theo trật tự từ điển (ngược lại với trật tự từ điển) bằng phương pháp phân đoạn.
- Cài đặt chương trình sắp xếp dãy từ.

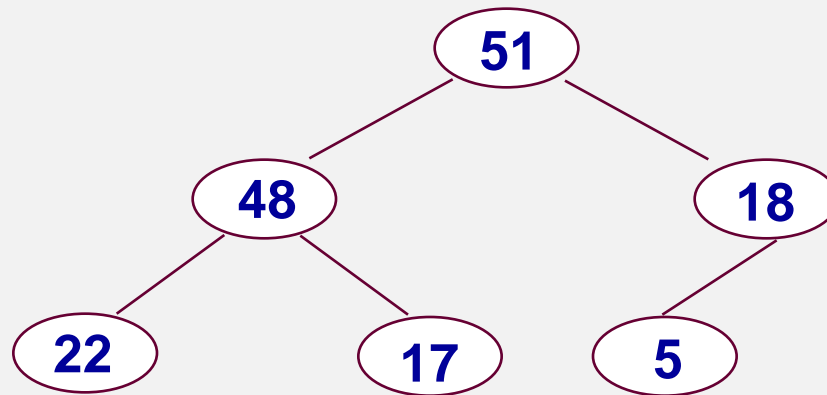
Sắp xếp phân đoạn (tt)

- **Bài tập 3: Viết chương trình thực hiện các việc sau**
 - Nhập vào một danh sách học sinh ($0 < n < 100$, n nhập từ bàn phím), mỗi học sinh gồm các thông tin: Mã học sinh, họ và tên, năm sinh và điểm trung bình.
 - Sắp xếp danh sách theo chiều tăng dần của tên học sinh bằng thuật toán phân đoạn.
 - In danh sách vừa sắp ra màn hình.
 - Sắp xếp danh sách theo chiều giảm dần của điểm trung bình theo thuật toán phân đoạn.
 - In danh sách ra màn hình.

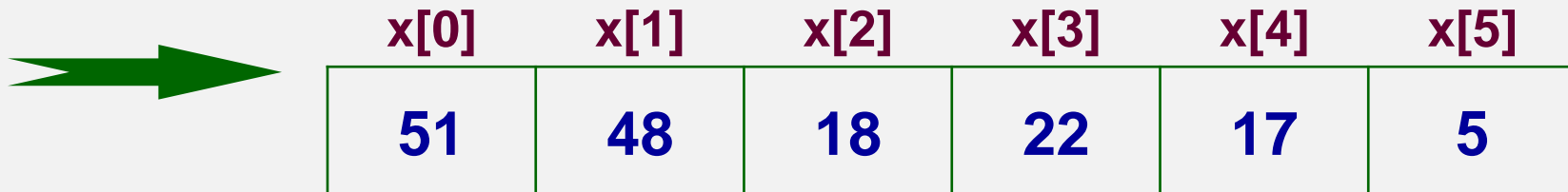
5.2. Sắp xếp vun đống – heap sort

- **Khái niệm đống - Heap**

- Cây nhị phân trái cân đối, nút cha có giá trị lớn hơn hai con

- Cây nhị phân trái cân đối có thể lưu trong bộ nhớ bởi một mảng một chiều, theo đó nếu cha ở vị trí i thì 2 con sẽ ở các vị trí thứ $2i+1$ và $2i+2$.

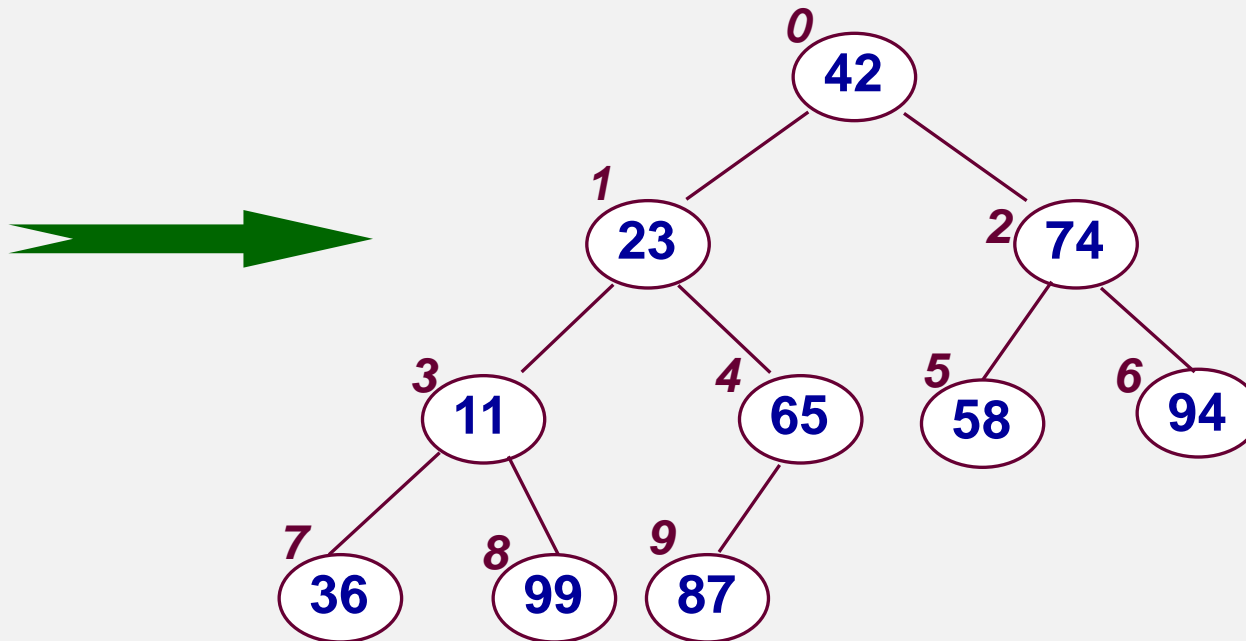
Sắp xếp vun đống (tt)

- Nguyên tắc sắp xếp
 - Xem dãy như cây nhị phân trái cân đối.
 - Biến đổi mảng thành cây nhị phân biểu diễn đống.
 - Đổi chỗ phần tử đầu và phần tử cuối, loại phần tử cuối.
 - Lặp lại quá trình đến khi dãy chỉ còn 1 phần tử.

Sắp xếp vun đống (tt)

- Ví dụ

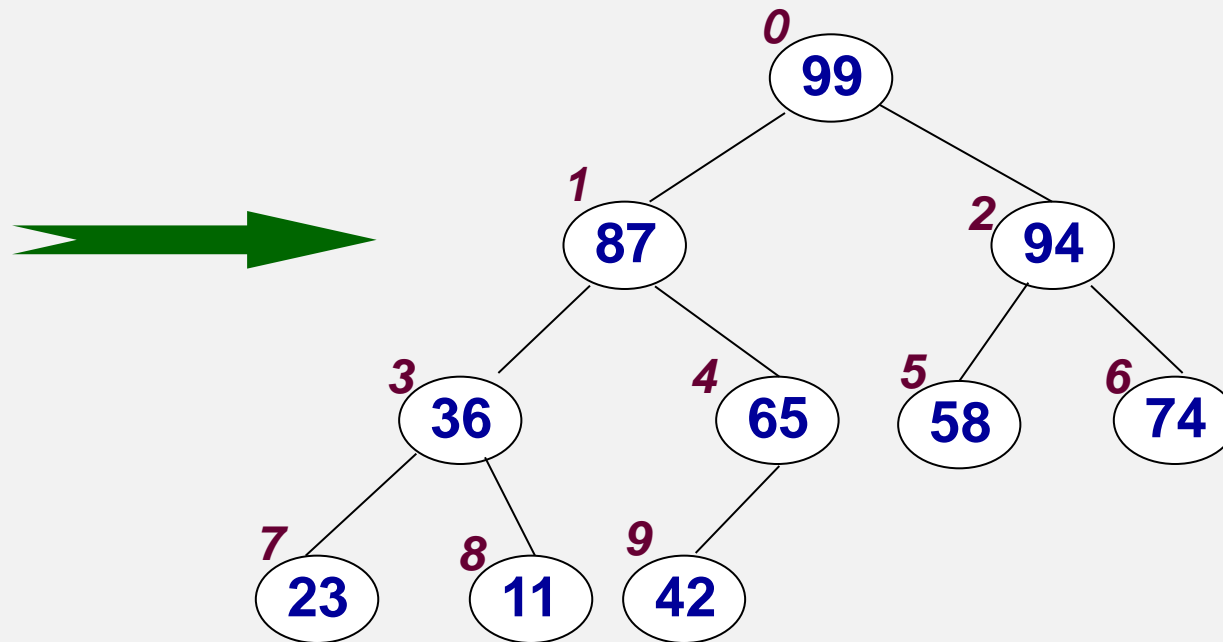
x_0	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9
42	23	74	11	65	58	94	36	99	87

Sắp xếp vun đống (tt)

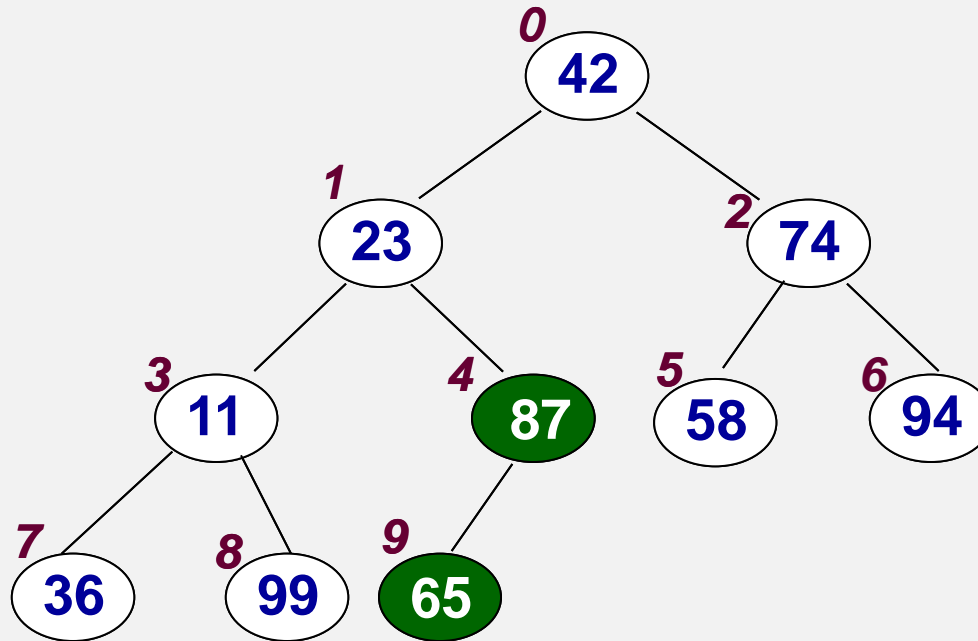
- Mảng sau khi biến đổi thành đống.

x_0	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9
99	87	94	36	65	58	74	23	11	42

Sắp xếp vun đồng (tt)

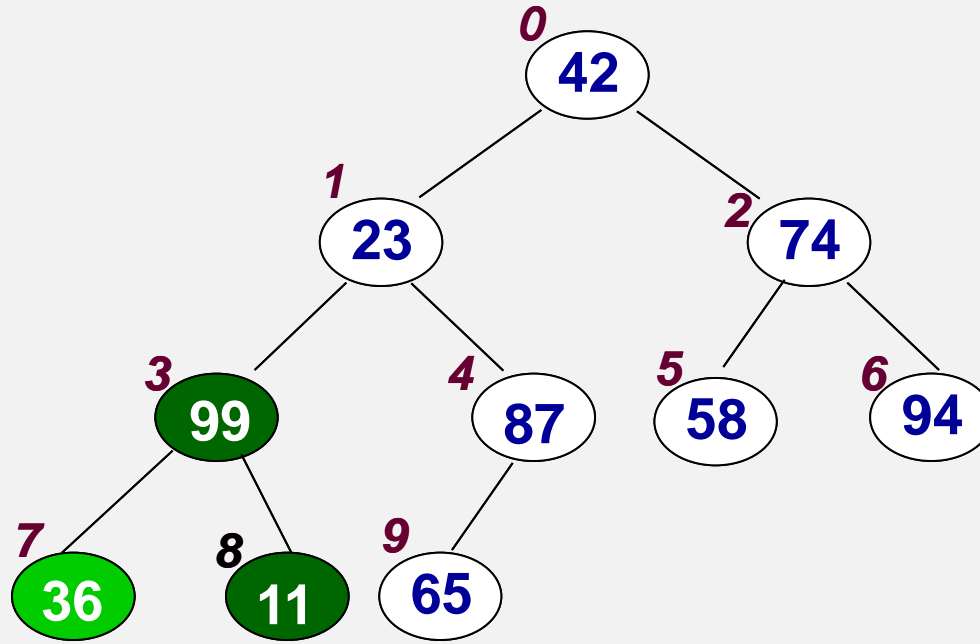
- Quá trình biến đổi

x_0	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9
42	23	74	11	87	58	94	36	99	65

Sắp xếp vun đống (tt)

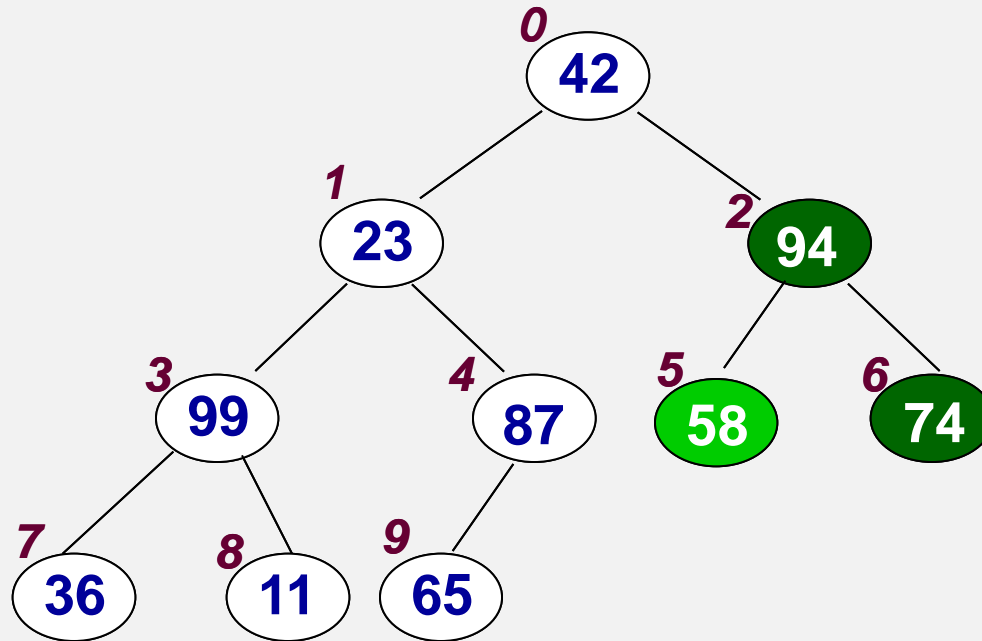
- Quá trình biến đổi

x_0	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9
42	23	74	99	87	58	94	36	11	65

Sắp xếp vun đống (tt)

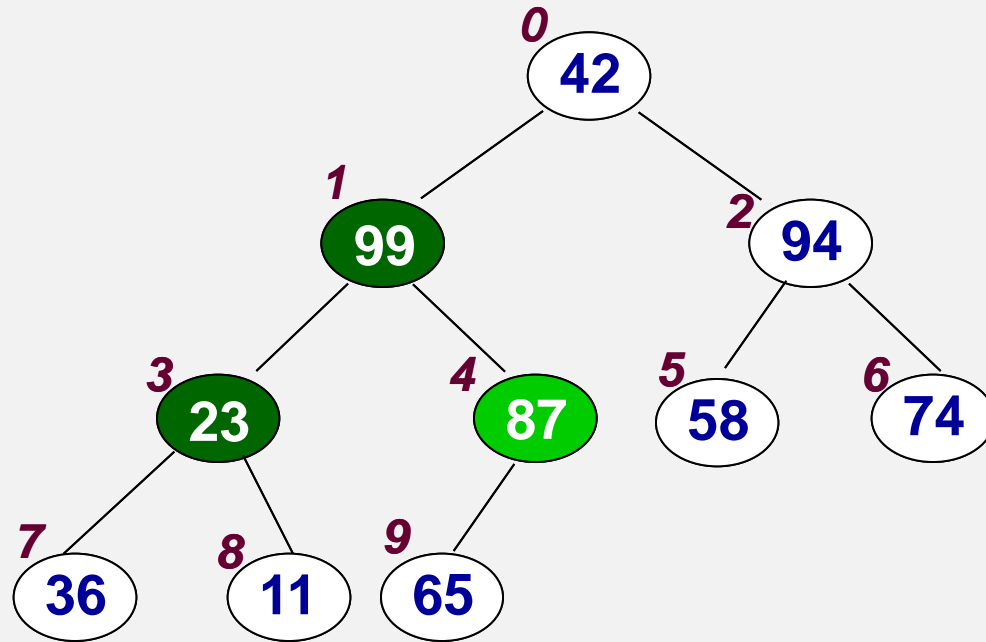
- Quá trình biến đổi

x_0	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9
42	23	94	99	87	58	74	36	11	65

Sắp xếp vun đống (tt)

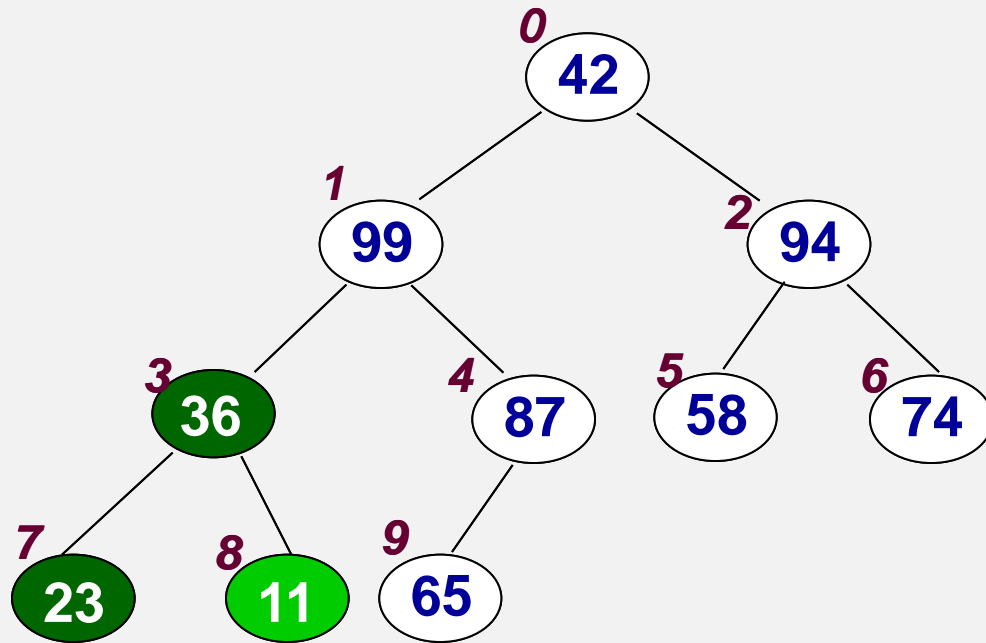
- Quá trình biến đổi

x_0	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9
42	99	94	23	87	58	74	36	11	65

Sắp xếp vun đống (tt)

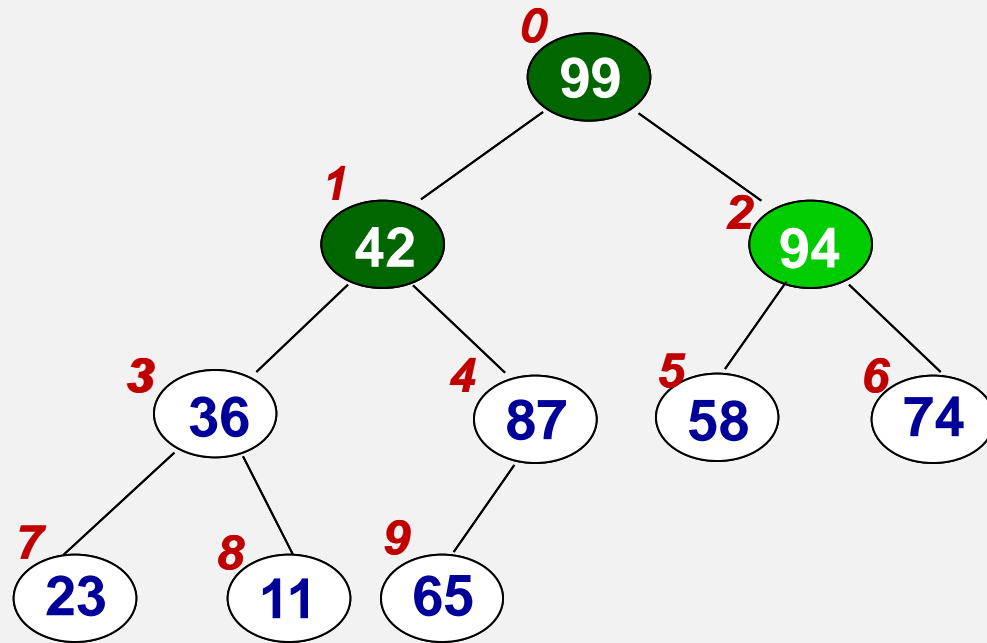
- Quá trình biến đổi

x_0	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9
42	99	94	36	87	58	74	23	11	65

Sắp xếp vun đống (tt)

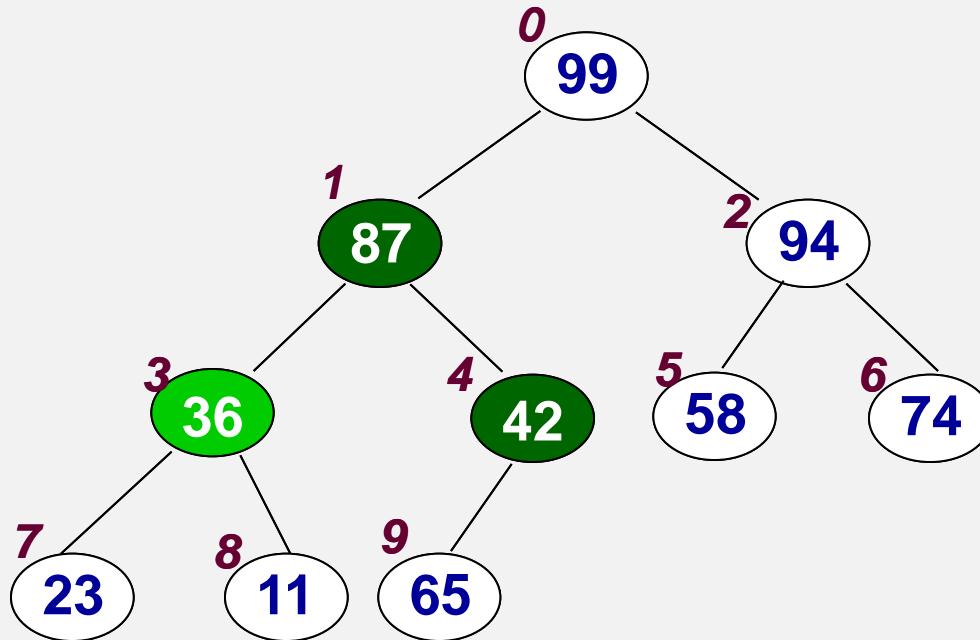
- Quá trình biến đổi

x_0	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9
99	42	94	36	87	58	74	23	11	65

Sắp xếp vun đống (tt)

- Quá trình biến đổi

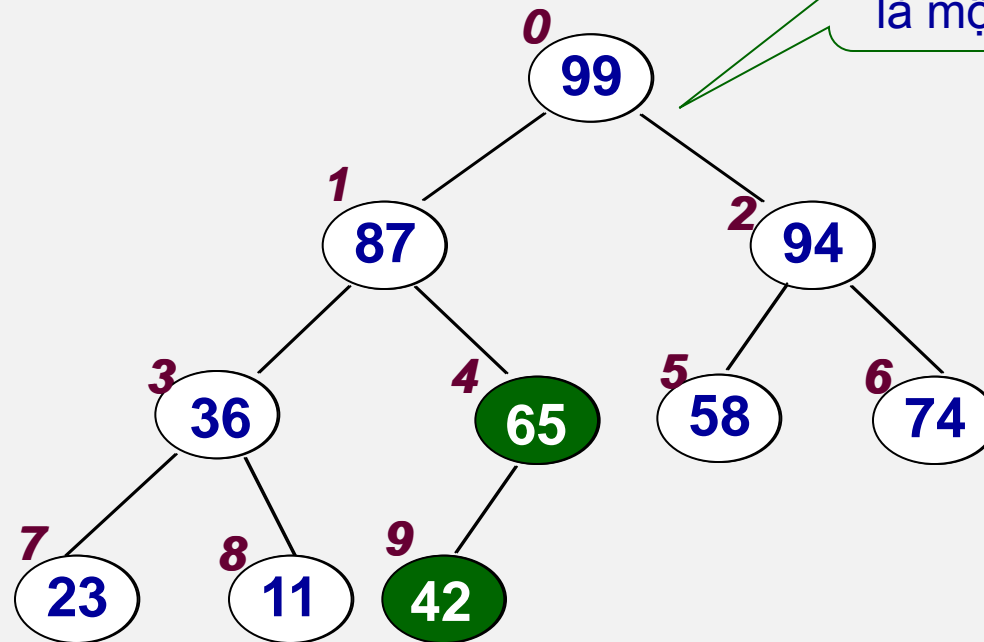

x_0	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9
99	87	94	36	42	58	74	23	11	65

Sắp xếp vun đống (tt)

- Quá trình biến đổi

Cây nhị phân
là một Heap

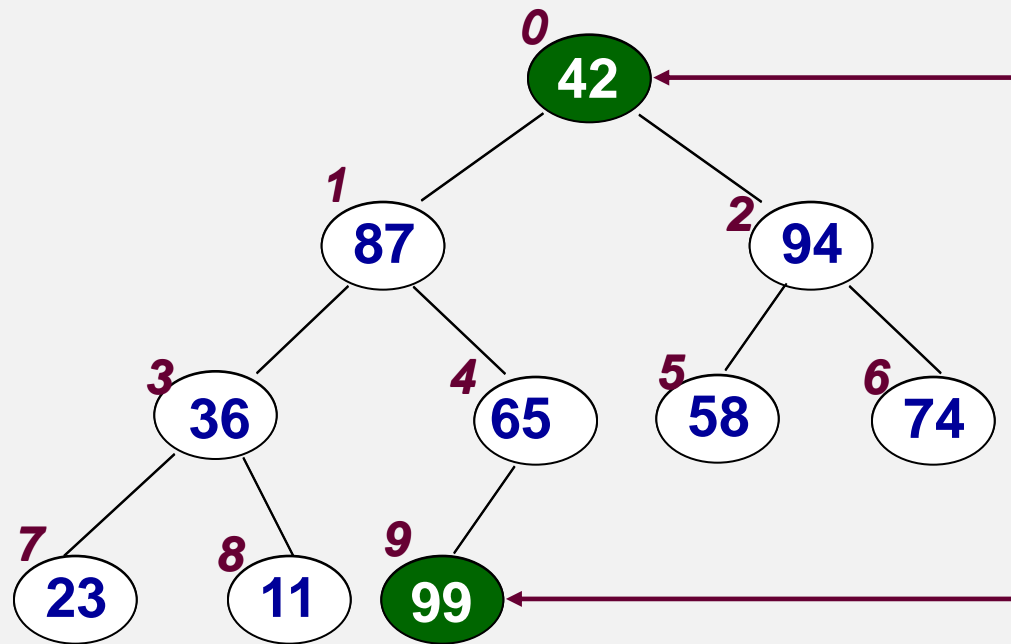

Mảng sau khi
biến đổi

x_0	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9
99	87	94	36	65	58	74	23	11	42

Sắp xếp vun đống (tt)

- Đổi chỗ phần tử đầu và phần tử cuối

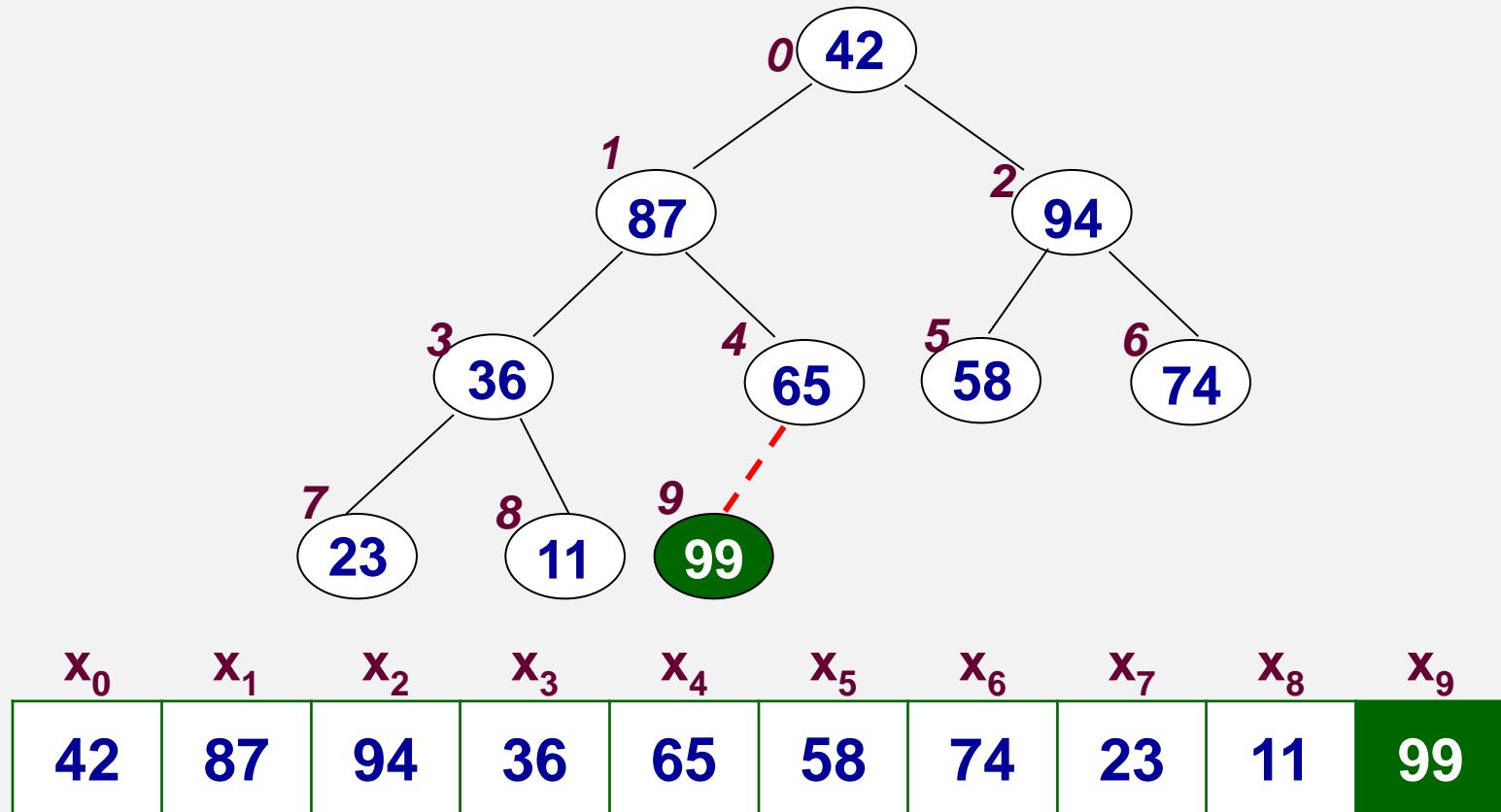

x_0	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9
42	87	94	36	65	58	74	23	11	99

Sắp xếp vun đồng (tt)

- Những nhận xét:

- Phần tử lớn nhất ở cuối dãy, và được “loại bỏ”.
- Chỉ có nút gốc chưa là đồng.
- Từ lần 2, chỉ xét nút gốc trong quá trình tạo đồng.

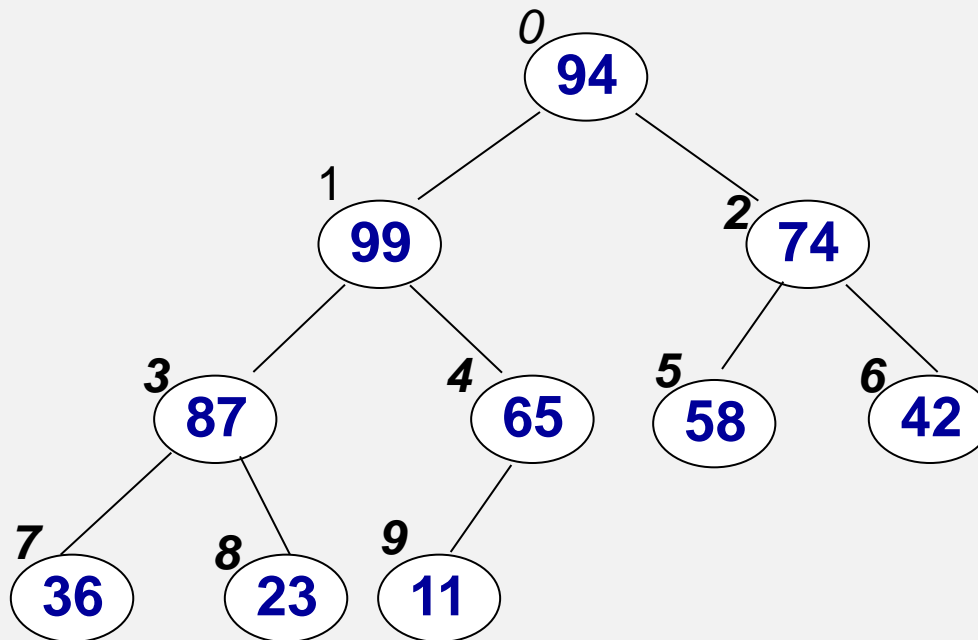

Sắp xếp vun đống (tt)

- Ví dụ 2: Cho dãy n số nguyên

x_0	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9
94	99	74	87	65	58	42	36	23	11

- Yêu cầu: Minh họa việc sắp xếp dãy theo chiều giảm dần.

Sắp xếp vun đống (tt)

- **Thiết kế giải thuật (3 giai đoạn)**
 - **Vun đống cho một nút (1 phần tử).**
 - **Tạo thành đống đầu tiên.**
 - **Kết hợp tạo thành giải thuật heap sort.**

Sắp xếp vun đồng (tt)

- **Vun đồng cho một nút (1 phần tử)**
 - Nút lá là một đồng
 - Vậy chỉ cần xét các nút có con.

Giải thuật vun đồng cho nút $x[k]$ trong dãy: $x[0], \dots, x[n-1]$.

```
void vunDong(x[], k, n) {  
    if (x[k] != lá và giá trị nhỏ hơn 2 con)  
    {  
        + Chọn con lớn hơn, giả sử là x[j];  
        + Đổi chỗ x[k] và x[j];  
        + call vunDong(x, j, n);  
    }  
}
```

Sắp xếp vun đống (tt)

- Vun đống cho một nút (1 phần tử)

```
void vunDong(int x[], int k, int n) {  
    if (k <= n/2-1) {  
        int j = 2 * k + 1;  
        if (j < n-1 && x[j] < x[j+1])  
            j = j + 1;  
        if (x[k] < x[j]) {  
            int tg = x[k];  
            x[k] = x[j];  
            x[j] = tg;  
            vunDong(x, j, n);  
        }  
    }  
}
```

Sắp xếp vun đồng (tt)

- Tạo thành đồng đầu tiên
 - Chỉ có các nút từ vị trí $x[n/2-1] \rightarrow x[0]$ mới có con.
 - Với mỗi nút $x[k]$ ($k=n/2-1 \rightarrow 0$) vun đồng cho nó.

```
void taoDongDauTien(int x[], int n)
{
    for (int k=n/2-1; k>=0; k--)
        vunDong(x, k, n);
}
```


Sắp xếp vun đống (tt)

- **Giải thuật heap sort**
 - **Tạo Đống đầu tiên**
 - **Lặp lại quá trình ($n-1$ lần)**
 - **Đổi chỗ phần tử đầu cho phần tử cuối.**
 - **“Loại phần tử cuối”.**
 - **Vun đống cho nút đầu tiên.**

Sắp xếp vun đống (tt)

- Kết hợp tạo thành giải thuật heap sort.

```
void heapSort(int x[], int n)
{
    taoDongDauTien(x,n);
    for (int i=n; i>=2; i--)
    {
        int tg = x[0];
        x[0] = x[i-1];
        x[i-1] = tg;
        vunDong(x, 0, i-1);
    }
}
```

Sắp xếp vun đồng (tt) – Ứng dụng

- **Viết chương trình thực hiện các việc sau**
 - Nhập vào một dãy n số nguyên ($0 < n < 100$, n nhập từ bàn phím).
 - In dãy vừa nhập ra màn hình.
 - Sắp xếp dãy theo chiều tăng dần bằng thuật toán Vun đồng.
 - In dãy vừa sắp ra màn hình.

Sắp xếp vun đồng (tt)

- **Bài tập 1: Cho dãy số**

34 14 24 54 84 64 94 74 04

- Minh họa việc sắp xếp dãy số theo chiều tăng dần (giảm dần) bằng phương pháp vun đồng.
- Cài đặt chương trình sắp xếp dãy số.

- **Bài tập 2: Cho dãy từ**

John Wenger Anna Henry Thor Terry Ozil Adam Dennis

- Minh họa việc sắp xếp dãy từ theo trật tự từ điển (ngược lại với trật tự từ điển) bằng phương pháp vun đồng.
- Cài đặt chương trình sắp xếp dãy từ.

Sắp xếp vun đồng (tt)

- **Bài tập 3: Viết chương trình thực hiện các việc sau**
 - Nhập vào một danh sách học sinh ($0 < n < 100$, n nhập từ bàn phím), mỗi học sinh gồm các thông tin: Mã học sinh, họ và tên, năm sinh và điểm trung bình.
 - Sắp xếp danh sách theo chiều tăng dần của tên học sinh bằng thuật toán vun đồng.
 - In danh sách vừa sắp ra màn hình.
 - Sắp xếp danh sách theo chiều giảm dần của điểm trung bình theo thuật toán vun đồng.
 - In danh sách ra màn hình.

5.3. Sắp xếp trộn – merge sort

- Tư tưởng: Trộn hai dãy đã được sắp xếp thành một dãy được sắp xếp.
- Giả sử cho hai dãy được sắp xếp theo chiều tăng dần.

X: 12 25 28 và

Y: 3 9 15 32 39

- Khi đó ta sẽ trộn hai dãy X và Y thành dãy Z cũng được sắp tăng như sau:

Z: 3 9 12 15 25 28 32 39

Sắp xếp trộn (tt)

- Mô tả tư tưởng trộn

X: 12 25 28 và

Y: 3 9 15 32 39

Z: 3

X: 12 25 28 và

Y: 3 9 15 32 39

Z: 3 9

Sắp xếp trộn (tt)

	X:	12	25	28	và	
	Y:	3	9	15	32	39
➡	Z:	3	9	12		

	X:	12	25	28	và	
	Y:	3	9	15	32	39
➡	Z:	3	9	12	15	

Sắp xếp trộn (tt)

	X:	12	25	28	và	
	Y:	3	9	15	32	39
➡	Z:	3	9	12	15	25

	X:	12	25	28	và		
	Y:	3	9	15	32	39	
➡	Z:	3	9	12	15	25	28

	X:	12	25	28	và					
	Y:	3	9	15	32	39				
	Z:	3	9	12	15	25	28	32	39	

Sắp xếp trộn (tt)

- Giải thuật trộn hai dãy đã sắp xếp thành một dãy.

```
void merging(int X[], int m, int Y[], int n, int Z[]) {  
    //1. Khởi tạo các chỉ số  
    int i=0, j=0, k=0;  
    //2. Chuyển các phần tử từ dãy X, Y vào dãy Z  
    while (i < m && j < n) {  
        if (X[i]<Y[j]) { Z[k] = X[i]; i++; k++; }  
        else { Z[k] = Y[j]; j++; k++; }  
    }  
    //3. Một dãy đã hết, đưa phần của dãy còn lại vào Z  
    while (i < m) {  
        Z[k] = X[i]; i++; k++;  
    }  
    while (j < n) {  
        Z[k] = Y[j]; j++; k++;  
    }  
}
```

Sắp xếp trộn (tt)

- Sắp xếp bằng phương pháp trộn.
- Minh họa qua việc sắp xếp dãy số dưới đây.

x0	x1	x2	x3	x4	x5	x6	x7	x8	x9
42	23	74	11	65	58	94	36	99	87

- Cách thực hiện:
 - Xem dãy cần sắp gồm n dãy con nối tiếp, gọi là vệt.
 - Trộn các cặp vệt kề nhau, được vệt có độ dài gấp đôi.
 - Lặp lại quá trình trộn khi vệt có độ dài bằng dãy.

Sắp xếp trộn (tt)

- Minh họa phương pháp

X0	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9
[42]	[23]	[74]	[11]	[65]	[58]	[94]	[36]	[99]	[87]

Z0	Z1	Z2	Z3	Z4	Z5	Z6	Z7	Z8	Z9
[23	42]	[11	74]	[58	65]	[36	94]	[87	99]

X0	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9
[11	23	42	74]	[36	58	65	94]	[87	99]

Sắp xếp trộn (tt)

X0	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9
[11	23	42	74]	[36	58	65	94]	[87	99]

Z0	Z1	Z2	Z3	Z4	Z5	Z6	Z7	Z8	Z9
[11	23	36	42	58	65	74	94]	[87	99]

X0	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9
[11	23	36	42	58	65	74	87	94	99]

Dãy được sắp xếp

Sắp xếp trộn (tt)

- Ví dụ 2: Cho dãy số

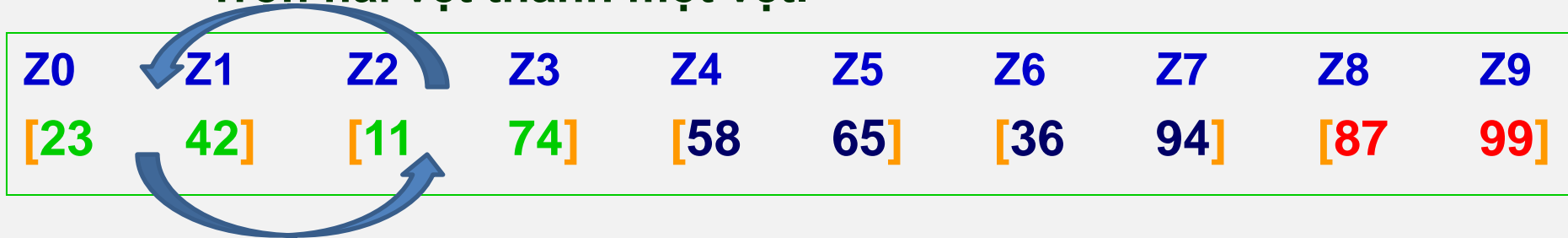
x0	x1	x2	x3	x4	x5	x6	x7	x8	x9
42	23	74	11	65	58	94	36	99	87

- Yêu cầu: Minh họa việc sắp xếp số dãy theo chiều giảm dần.

Sắp xếp trộn (tt)

- Thiết kế giải thuật (3 giai đoạn)

- Trộn hai vệt thành một vệt.

- Biến đổi dãy gồm các vệt độ dài K, thành dãy gồm các vệt có độ dài 2K (trộn các cặp vệt trên dãy).
 - Giải thuật trộn – merger sort.

Sắp xếp trộn (tt)

- Thiết kế giải thuật (3 giai đoạn)
 - Trộn hai vệt thành một vệt.
 - Biến đổi dãy gồm các vệt độ dài K, thành dãy gồm các vệt có độ dài 2K (trộn các cặp vệt trên dãy).

X0	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9
[42]	[23]	[74]	[11]	[65]	[58]	[94]	[36]	[99]	[87]

Z0	Z1	Z2	Z3	Z4	Z5	Z6	Z7	Z8	Z9
[23	42]	[11	74]	[58	65]	[36	94]	[87	99]

- Giải thuật trộn – merger sort.

Sắp xếp trộn (tt) – Trộn hai vệt thành một vệt

```
void merge(int X[],int bt1,int w1,int bt2,int w2,  
          int Z[]) {  
    //bt1, bt2: là vị trí biên trái của hai vệt, w1, w2 là độ  
    dài của hai vệt  
  
    int i=bt1, j=bt2, bp1=bt1+w1-1, bp2=bt2+w2-1, k=bt1;  
    //bp1, bp2 là biên phải của hai vệt, k là biên trái của  
    vệt mới trên Z  
    while (i<=bp1 && j<=bp2) {  
        if (X[i]<X[j]) {      Z[k] = X[i]; i++; k++; }  
        else {Z[k] = X[j]; j++; k++;}  
    }  
    while (i<=bp1) { Z[k] = X[i]; i++; k++; }  
    while (j<=bp2) { Z[k] = X[j]; j++; k++; }  
}
```

Sắp xếp trộn (tt)

- Biến đổi dãy gồm các vệt độ dài K , thành dãy gồm các vệt có độ dài $2K$ (trộn các cặp vệt trên dãy)
 - Trộn các cặp vệt kề nhau, thành các vệt có độ dài gấp đôi.
 - Các vệt không có cặp giữ nguyên.
- Dưới đây là thủ tục trộn các cặp vệt của dãy X , các phần tử sẽ được chuyển sang dãy Z .

Sắp xếp trộn (tt)

```
void mergePass (int X[],int n,int K,int Z[]){
//Z là dãy chứa dãy X sau khi trộn các cặp vệt
//1. Khởi tạo các giá trị ban đầu
    int cv = n/(2*K); //Số cặp vệt
    int s = 2*K*cv; //Số pt có cặp độ dài K
    int r = n - s;      //Số pt lẻ cặp
//2. Trộn từng cặp vệt
    for (int j=1; j<=cv; j++){
        b1 = (2*j -2)*K; //biên trái của vệt thứ nhất
        merge(X, b1, K, b1+K, K, Z);
    }
//3. Chỉ còn một vệt
    if (r<=K)
        for (int j=0; j<r; j++) { Z[s+j] = X[s+j]; }
//4. Còn hai vệt nhưng một vệt có độ dài nhỏ hơn K
    else merge(X, s,K, s+K, r-K, Z);
}
```

Sắp xếp trộn (tt)

- Giải thuật sắp xếp trộn:

```
void mergeSort (int X[], int n)
{
    //1. Khởi tạo số phần tử trong một vệt
    int K = 1;
    //2. Sắp xếp trộn
    while (K < n)
    {
        //Trộn và chuyển các phần tử vào dãy Z
        mergePass(X, n, K, Z);
        //Trộn và chuyển các phần tử trở lại dãy X
        mergePass(Z, n, 2*K, X);
        K = K*2;
    }
}
```

Sắp xếp trộn (tt) - Ứng dụng

- **Viết chương trình thực hiện các việc sau**
 - Nhập số nguyên dương n thỏa mãn $0 < n \leq 100$.
 - Nhập vào một dãy n số nguyên.
 - In dãy vừa nhập ra màn hình.
 - Sắp xếp dãy theo chiều tăng dần bằng thuật toán sắp xếp trộn.
 - In dãy vừa sắp ra màn hình.

Sắp xếp trộn(tt)

- **Bài tập 1: Cho dãy số**

34 14 24 54 84 64 94 74 04

- Minh họa việc sắp xếp dãy số theo chiều tăng dần (giảm dần) bằng phương pháp trộn.
- Cài đặt chương trình sắp xếp dãy số.

- **Bài tập 2: Cho dãy từ**

John Wenger Anna Henry Thor Terry Ozil Adam Dennis

- Minh họa việc sắp xếp dãy từ theo trật tự từ điển (ngược lại với trật tự từ điển) bằng phương pháp trộn.
- Cài đặt chương trình sắp xếp dãy từ.

Sắp xếp trộn(tt)

- **Bài tập 3: Viết chương trình thực hiện các việc sau**
 - Nhập vào một danh sách học sinh ($0 < n < 100$, n nhập từ bàn phím), mỗi học sinh gồm các thông tin: Mã học sinh, họ và tên, năm sinh và điểm trung bình.
 - Sắp xếp danh sách theo chiều tăng dần của tên học sinh bằng thuật toán trộn.
 - In danh sách vừa sắp ra màn hình.
 - Sắp xếp danh sách theo chiều giảm dần của điểm trung bình theo thuật toán trộn.
 - In danh sách ra màn hình.